

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗШИРЕННЯ НАТО В МОДЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Чернишова Лариса Олексіївна

доцент кафедри міжнародних відносин,

міжнародної інформації та безпеки

Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна,

кандидат економічних наук,

доцент

e-mail: lach.2803@gmail.com

Протистояння сучасним і майбутнім викликам і загрозам, потреба в інклюзивному та конструктивному діалозі з питань забезпечення безпеки в різних регіонах світу в ХХІ ст. стали рушійною силою для зміни парадигми глобальної та регіональної безпеки. Стабільність та співпраця в економічній, соціальній, гуманітарній та інших сферах сучасного світу забезпечується інструментами та можливостями міжнародного співробітництва у форматі міжнародних організацій. Зростання їх ролі стало поштовхом до наукового осмислення концептуальних засад, їх становлення й оцінки практичної діяльності. Зважаючи на потенціал у сфері підтримання стабільності у Європі та у світі, роль одного із легітимних гарантів безпеки на сьогодні виконує Організація Північноатлантичного договору (НАТО).

До числа важливих системних характеристик НАТО як моделі забезпечення міжнародної безпеки відносять географічне охоплення та тісно пов'язану з ним мережу партнерських зв'язків Альянсу. Ці дві характеристики багато в чому визначають зміст і спрямованість стратегічних напрямів сучасної трансформації Організації Північноатлантичного договору.

Розширення географічного охоплення НАТО обумовлено його прагненням здійснювати політичний, економічний, ідеологічний вплив на

держави, які знаходяться в межах дії Альянсу, з використанням потенціалів «жорсткої» та «м'якої» сили. Виконання цього завдання передбачає створення додаткових можливостей з координації, планування та контролю, пов'язаних з підтримкою та нарощуванням індивідуального та колективного потенціалу з протистояння викликам, ризикам, небезпекам, загрозам і просування власних цінностей Альянсу.

Практична реалізація таких можливостей базується на послідовному розвитку в межах взаємних зобов'язань необхідної інфраструктури, розміщенні військових сил і засобів (угруповань сухопутних військ, ВПС і ВМС, систем ПРО / ППО, органів військового управління і т.д.), проведенні відповідної інформаційної політики. В результаті таких дій в останні десятиліття помітно розширилися масштаби зони, в якій здійснюється функціонування військових і політичних структур Альянсу, здатних впливати на розвиток політичних ситуацій.

В останні роки новим важливим вектором розширення географічного охоплення НАТО став прискорений розвиток зв'язків Альянсу з країнами азіатсько-тихоокеанського регіону (АТР) [1]. Ця тенденція реалізується з урахуванням дій Вашингтону щодо перенесення центру ваги інтересів США з Європи до АТР і передбачає активізацію співпраці з так званими «контактними країнами» – Австралією, Новою Зеландією, Республікою Корея, Пакистаном і Японією. Ці кроки здійснюються в руслі стратегії США, спрямованої на створення в майбутньому в АТР «регіональних квазі-військових блоків за участю Сполучених Штатів» [2, с. 17]. Особливі партнерські відносини також встановлені між НАТО, Афганістаном та Іраком. Розглядаються можливості військового співробітництва з Китаєм.

Продовжується курс НАТО на подальший розвиток всебічної стратегічної взаємодії з ЄС. Пріоритетними напрямками відносин вважаються практичне співробітництво в стратегічних операціях, вдосконалення механізмів консультацій, нарощування координованих взаємних зусиль у

сфері розвитку потенціалів і виключення дублювання з метою досягнення максимальної ефективності співпраці.

Особлива увага в партнерській політиці НАТО приділяється розвитку відносин з європейськими нейтральними країнами-членами РСАП / ПЗМ: Фінляндією, Швецією, Швейцарією та Австрією, які найактивніше підключилися до партнерських ініціатив Альянсу на початку 90-х років. У результаті цього було досягнуто високого рівня сумісності збройних сил, систем державного та військового планування цих держав до стандартів НАТО, що в певній ситуації може сприяти їх швидкій інтеграції до Альянсу.

У цілому, сучасна партнерська політика Організації Північноатлантичного договору спрямована на спрощення процесу оформлення партнерських відносин і розширення географічного охоплення Альянсу. Цільова установка при цьому передбачає створення оперативних механізмів для гнучкого використання в інтересах Альянсу можливостей партнерів без розширення їх доступу до прийняття політичних рішень та планування операцій на початковій стадії.

Головними стратегічними напрямками розвитку Організації Північноатлантичного договору можна вважати нарощування зусиль з метою використання НАТО як глобальної об'єднуючої структури для регіональних організацій забезпечення міжнародної безпеки; формування прямих зв'язків НАТО-Китай, Японія, Індія, Австралія; подальший розвиток стратегічного партнерства НАТО-ЄС; вдосконалення легітимної правової бази відносин НАТО-ООН і НАТО-ОБСЄ.

У цілому тенденції глобального розширення НАТО та формування партнерських зв'язків Альянсу підпорядковані єдиній стратегії та здійснюються в межах єдиного комплексу узгоджених між собою цілей, спрямованих на встановлення світового домінування США. Оскільки, «не дивлячись на спроби деяких західноєвропейських країн відігравати активну військову роль за межами зони відповідальності НАТО – на Близькому та Середньому Сході, що і було проголошено в новій Стратегічній доктрині

Альянсу – параметри їх військового потенціалу без американського участі залишаються суто регіональними» [3, с. 73]. При цьому саме американські військові та економічні ресурси є домінантою, що забезпечує успішну реалізацію всього комплексу необхідних заходів.

Таким чином, трансформація НАТО є однією з найважливіших умов реалізації завдань Альянсу, які полягають у забезпеченні регіональної та глобальної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Панасюк В. В. Воєнно-політичні аспекти інтеграції України в НАТО: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2010. 18 с.
2. Военная политика США и угрозы России: доклад Российского института стратегических исследований. *Проблемы национальной стратегии*. 2014. № 6. С. 15-20.
3. Карякин В. В., Козин В. П. Военная политика и стратегия США в геополитической динамике XXI века: монография. Москва: Граница, 2014. 173 с.